

Verzoek burgerinitiatief

Aan de gemeenteraad van Haarlem, ter attentie van de voorzitter, de heer B. Schneiders.

GEWEEENTE HAARLEM	
Zaak nr. 2006 174335	Doc nr.
Afd. <i>Grontje</i>	Kopie <i>JN</i> <i>50/UT</i>
Reg datum 11 SEP 2007	
Aldoer datum 23-10-2007	Ontv. bew. <i>je</i>
Paraaf afgedaan	

Ondergetekende, Marianne J. Rietvink, verzoekt hierbij het volgende voorstel op de agenda van de gemeenteraad te plaatsen en te besluiten dat de op de MIP-lijst voorkomende panden worden aangewezen als gemeentelijk monument, de Amsterdamse speedprocedure wordt ingevoerd en de samenstelling van de Welstands/Monumentencommissie wordt aangepast.

Doel.

Dit burgerinitiatief heeft tot doel tot een uitgebreide gemeentelijke monumentenlijst te komen waarop de gemeentelijke monumentenverordening(*) van toepassing is. Thans bestaat een lijst waarop ongeveer 80 gemeentelijke monumenten staan. Naast deze officiële lijst ligt een conceptlijst met daarop geselecteerde genomineerde panden, maar noch eigenaar, bewoner, ontwikkelaar of gemeente kan daaraan rechten ontlenen. Dit omdat deze conceptlijst nog nimmer door het college en de gemeenteraad is vastgesteld. Panden zijn "vogelvrij", iedereen kan slopen en verbouwen naar eigen inzicht als aan de bouwvoorschriften wordt voldaan en de panden geen rijksmonument zijn.

Dit initiatief beoogt de gemeenteraad alsnog het college van B&W opdracht te doen geven tot het vaststellen van deze concept-lijst en andere zaken zoals vermeld in dit initiatief.

(*) Er bestaat weliswaar een gemeentelijke monumentenverordening 2006, maar er zijn nauwelijks gemeentelijke monumenten. Volgens officiële opgave door de gemeente Haarlem zijn er 80 gemeentelijke monumenten. Als 5^e monumentenstad van Nederland blijft Haarlem ver achter bij een vergelijkbare stad zoals Leiden. Leiden heeft 1555 gemeentelijk monumenten en een buurgemeente als Zandvoort, toch bepaald niet bekend vanwege haar monumenten, heeft 231 aangewezen gemeentelijke monumenten (zie Jaarboek van de Stichting Nationaal Contact Monumenten 2006). Er blijkt dus -wat de aanwijzing van gemeentelijk monumenten betreft (en dus ook in het benodigd bouwhistorisch onderzoek)- een grote achterstand te bestaan.

Dit verzoek om tot een samenhangend gemeentelijk monumentenbeleid te komen bestaat uit hierna genoemde 6 onderdelen, nl.

1. Aanleiding en toelichting

Aanleiding tot dit verzoek burgerinitiatief en nadere toelichting.

2. Besluitvorming

Besluitvorming door de gemeenteraad over panden die zijn genomineerd als gemeentelijk monument, door opname ervan in de gemeentelijke monumentenlijst zodat de gemeentelijke monumentenverordening op deze panden van toepassing wordt.

3. Onderhoud

Actualisering van de gemeentelijke monumentenlijst om de 10 jaar

Reg. raadst.	Raadst. verg. d.d.
voor kennisgeving aangen.	
in h. b&w om preadvies	

4. Toepassing gemeentelijke monumentenverordening

Nadat besloten is een genomineerd pand als gemeentelijk monument aan te wijzen wordt bij een bouwaanvraag rekening gehouden met de bouwvoorwaarden(**) die bij een gemeentelijk monument van toepassing zijn.

(**) Bouwvoorwaarden op basis van adviezen van experts, onder andere het aanwijzingsadvies als gemeentelijk monument. Zo is het voor iedere verzoeker van een bouwaanvraag helder waar hij aan toe is en "waarom" en "wat" voor de Haarlemse bevolking waardevol is aan zijn pand. Bij het indienen van het plan kan dan door de welstands- en monumentencommissie worden beoordeeld of in de aanvraag voldoende rekening is gehouden met de gemeentelijke monumentenstatus en de markante onderdelen van het pand.

5. Samenstelling welstands- en monumentencommissie

Deelname van een afgevaardigde uit de monumentenbeschermingsorganisaties in de welstands- en monumentencommissie.

6. Financiering

Omdat dit voorstel de nodige kosten mee kan brengen voor de eigenaren van gemeentelijke monumenten wordt tenslotte ingegaan op financieringsmogelijkheden voor de eigenaren van gemeentelijke monumenten.

1. Aanleiding en toelichting

De laatste jaren is er veel gesloopt. Sloop die veelal financiële redenen had en voorbij ging aan cultuurhistorische waarden, het nut van hergebruik (milieu) en de menselijke maat.

Behoud middels vernieuwen

Gedurende vele jaren ben ik actief in de Stichting de Hoeksteen, welke stichting streeft naar behoud van ons cultuurhistorisch erfgoed. Behoud is echter geen doel op zich. Soms zijn concessies nodig middels vernieuwing en ontwikkeling. Er zijn voldoende voorbeelden waarbij deskundige en creatieve oplossingen hebben geleid tot het behoud van belangrijke monumentale waarden.

Op die wijze kan betaalbaar hergebruik van het bestaande samengaan met gewenste functies voor de toekomst. Dit zijn ook de uitgangspunten van de Nota Belvédère, een belangwekkend beleidsstuk van diverse ministeries uit 1999, juist met als doel monumenten te beschermen en op te nemen in duurzame stedenbouw en de ruimtelijke ordening en inrichting.

Gelet op de ervaringen van de Stichting De Hoeksteen, de Bond Heemschut, het Cuypersgenootschap en de Vereniging Haerlem kan worden geconcludeerd dat het monumentenbestand onder grote druk staat. Om dit burgerinitiatief tot stand te brengen is advies van diverse deskundigen uit laatstgenoemde organisaties verkregen. Zij steunen dit initiatief.

Ieder jaar verdwijnen oude karakteristieke/onvervangbare panden uit het stadsbeeld om plaats te maken voor anonieme architectuur. Architectuur die snel verouderd en meestal niet monumentaal wordt en na 30 à 40 jaar weer wordt gesloopt. De status beschermd dorps- en stadsgezicht is kennelijk niet afdoende voor behoud. Een recent voorbeeld is de sloop aan de Raaks en met name het Carré van Dumont.

Maar de villa van Conrad en de "gedienstige boer" zijn recentere voorbeelden. Daarnaast hoort men voortdurend over gebouwen die op de nominatie staan om als gemeentelijk monument te worden aangewezen, maar desondanks worden bedreigd met sloop zoals recentelijk het kerkje aan de Ridderstraat de Doleantiekerk, het eerste winkelcentrum van Haarlem uit begin jaren vijftig en het gebouw van de Haarlemse Kegelbond (Aldi) in de Tempeliersstraat, de Cavexgebouwen, de Petrus LTS op de hoek Amsterdamse Vaart/Prins Bernhardlaan, de vleugel van Bremer/Zwiers van het Provinciehuis, het gebouw van Vernhout & van Sluyter aan de Houtmarkt en de Drijfriemenfabriek.

Dit initiatief komt op voor de reeds geïnventariseerde gebouwen, panden en complexen in het Monumenten Inventarisatie Project (MIP) en het Monumenten Selectie Project (MSP). Door aanwijzing daarvan tot gemeentelijk monument zullen deze panden onder de gemeentelijke monumentenverordening gaan vallen. Juist door aanwijzing als gemeentelijk monument wordt bij bouwaanvragen voorkomen dat verdwijnt hetgeen wij als belangrijk voor Haarlem hebben benoemd. Op 13 december 2006, stond in het Haarlems Dagblad dat de Doleantiekerk (kerkgebouw en pastorie) in de Ridderstraat met sloop wordt bedreigd. Dit uit 1888 daterende gebouwencomplex staat op de nominatie voor een gemeentelijke monumentenstatus, maar heeft deze nog niet.

2. Besluitvorming

Het landelijk project voor de jongere bouwkunst vanaf 1940, het zgn. MIP 1987-1994, het MSP-MRP 1991 - 1999 heeft in Haarlem nog nauwelijks vastgestelde gemeentelijke jonge monumenten opgeleverd.

In het nieuwe aanwijzingsbeleid (zie Monumentenverordening 2006) is sprake van een bedreiging, indien grote onzekerheid bestaat over het voortbestaan van het monument. Die onzekerheid kan zich voordoen indien:

- a. bij of krachtens de Woningwet een aanvraag is ingediend om het monument te wijzigen of te slopen;
- b. plannen in ontwikkeling zijn waarbij uit de omstandigheden kan worden afgeleid dat die plannen indien uitgevoerd het voortbestaan van het monument in gevaar zouden brengen;
- c. door het monument niet terstond aan te wijzen, een concreet plan tot instandhouding van het monument niet of niet direct zal worden uitgevoerd.

Door toepassing van dit beleid hebben ook alle belanghebbenden/betrokkenen die de bedreiging veroorzaken in een vroegtijdig stadium duidelijkheid, zodat de rechtszekerheid door deze aanpassing wordt vergroot.

Het huidige gemeentelijk monumentenbeleid is *reactief*. Wie "Monumentenzorg" zoekt in het gemeentelijk apparaat komt bij "Vergunningen" terecht. Dit wijst erop dat men pas in actie komt als er iets dreigt te gebeuren. Daardoor is alles wat niet wettelijk beschermd is, ongeveer 98% van het bouwbestand, vogelvrij. Het nieuwe Waarderingsstelsel dat wordt gebruikt bij het maken van Bestemmingsplannen in het Beschermd Stadsgezicht, is een goed begin maar biedt onvoldoende bescherming aan afzonderlijke panden.

Wat hoge prioriteit moet krijgen is in de eerste plaats een *pro-actief* beleid; vastleggen wat waard is behouden te blijven. Maar daarnaast ook *creatief* beleid; het veel meer uitbuiten, ook in economische zin, van de cultuur-historische kwaliteiten van de stad.

3. Onderhoud

Het is van belang om de lijst van gemeentelijke monumenten te actualiseren en het onderhoud van deze monumenten bijvoorbeeld te koppelen aan het onderhoud van de bestemmingsplannen en om de 10 jaar opnieuw te beoordelen of panden kunnen worden toegevoegd of moeten worden afgevoerd.

De termijn van 10 jaar is gelijk aan de herzieningsfrequentie van een bestemmingsplan en lijkt daardoor een termijn die voor de hand ligt. Bij wijziging van een bestemmingplan krijgt het betreffende gebied toch al veel (ambtenaren)aandacht. Ook de gemeentelijke monumenten bepalen het aanzien van een gebied of wijk en kunnen in de bestemmingsplanprocedure worden meegenomen.

Ofschoon de afdeling Monumentenzorg helaas is opgeheven mag verondersteld worden dat er desondanks voldoende expertise binnen de gemeentelijke organisatie aanwezig is om gemeentelijke monumenten bij een bestemmingsplanprocedure mede te beoordelen.

4. Toepassing gemeentelijke monumentenverordening

Bij ieder voorstel tot aanpassing c.q. renovatie of verbouwing van een gemeentelijk monument zou een bijlage naar de welstands- en monumentencommissie dienen te gaan waarin wordt ingegaan op de vraag in hoeverre de aanvraag in overeenstemming is met die aspecten, die wij als belangrijk hebben bestempeld en waardoor het pand is aangemerkt als gemeentelijk monument. In eerste instantie dient hiervoor de lijst met genomineerde gemeentelijk monumenten te worden vastgesteld. Daarnaast dient er een waarderings- en registratiesysteem van te behouden gebouwen en ensembles van na 1940 te komen, met extra aandacht voor de wederopbouw-architectuur. Dit kan dan, vóór de beoordeling van de gewenste verandering aan de Welstands- en Monumentencommissie worden overlegd als geheugensteuntje of opfrisser vooraf.

Bijzondere aandacht dient in het door de Welstands- en Monumentencommissie uit te brengen préadvies besteed te worden aan de door de Rijksdienst Archeologie Cultuurlandschap en Monumentenzorg (RACM) en het Cuypersgenootschap gehanteerde criteria, dwz.

- Cultuurhistorische waarden
- Architectuurhistorische waarden
- Ensemblewaarde
- Gaafheid/herkenbaarheid
- Zeldzaamheid

Naast de hierboven gegeven algemene criteria zouden de "10 Gouden Regels" beschreven in het boekje "De ideale Stad" uitgebracht door de Historische Vereniging Haerlem een ander en wellicht steviger houvast kunnen vormen.

De gemeente Amsterdam heeft voor het oude centrum een "Spoedprocedure monumentenlijst" mogelijk gemaakt, waarbij een beschermwaardig pand op zeer korte termijn, binnen enkele dagen, een gemeentelijk monument kan worden. Geen sloper kan vóór die tijd zijn werk doen. Bij elk bouwinitiatief laat de gemeente een quick-scan uitvoeren. Het College van B&W kan een spoedbesluit (Quick scan monumentwaardigheid) nemen tot plaatsing op de voorlopige gemeentelijk monumentenlijst.

5. Samenstelling welstands- en monumentencommissie

De afgelopen jaren zijn er diverse bouwprojecten geweest waarbij de monumentenbeschermingsorganisaties tegenover de gemeente stonden. De organisaties die opkwamen voor "meer behoud van het bestaande", tegenover projectontwikkelaars en de gemeente, die sloop/nieuwbouw voorstonden. Inmiddels bestaat de indruk dat na de Appelaar, sloop van de Raaks en het gevecht over het Provinciehuis, gemeentebestuur én inwoners van Haarlem meer doordrongen zijn van het belang van behoud en samen willen optrekken i.p.v. tegenover elkaar te staan. Derhalve zal een afgevaardigde van één van de monumentenorganisaties dienen plaats te hebben in de Welstands- en Monumentencommissie. Dit geeft niet alleen meer vertrouwen in de transparantie van de ontwikkeling van ideeën en wensen, maar deze afgevaardigde kan ook tijdig aan de bel trekken wanneer hij/zij meent dat zaken niet goed verlopen. Daarnaast zou een dergelijke afgevaardigde als lid een aanspreekpunt voor de monumentenorganisaties kunnen zijn en andersom (linking-pin).

6. Financiering

De afgelopen jaren werd steeds voorgehouden, dat één van de redenen waarom de gemeentelijke monumentenlijst niet door de gemeenteraad is vastgesteld, de financiering betreft. Iedereen weet dat het "renoveren met behoud" soms gepaard gaat met het maken van meer kosten voor de eigenaar.

Echter aanwijzing tot gemeentelijk monument hoeft voor de gemeente geen enkele financiële verplichting in te houden.

Diverse bankinstellingen zijn bereid om in samenwerking met de gemeente Haarlem de eigenaren van dergelijke aangewezen gemeentelijke monumenten een aantrekkelijke financiering te verstrekken. Ook het Nationaal Restauratiefonds is bereid om voordelige leningen te verstrekken aan eigenaren van aangewezen gemeentelijk monumenten. Daarnaast biedt de provinciale overheid diverse subsidiemogelijkheden.

-----#-----

Betreft beknopte geschiedenis van de aanwijzingsprocedures van rijks- en gemeentelijke monumenten.

Monumenten 1850-1940

Bij de vaststelling van de monumentenlijsten vanaf de jaren '60 van de twintigste eeuw is men in eerste instantie uitgegaan van monumenten van vóór 1850. Er was toen niet of nauwelijks waardering voor bouwwerken vanaf 1850.

Toen halverwege de jaren '60 de eerste grote neogotische kerken werden neergehaald, ontstond de noodzaak om ook de jongere bouwkunst te beschermen. Dit heeft geresulteerd in een ad-hoc aanwijzingsbeleid van onder meer laat 19e-eeuwse kerkgebouwen, bouwwerken welke in de vakliteratuur uitvoerig waren beschreven, woonhuizen van Rietveld en overige bouwwerken welke indertijd acuut bedreigd werden.

Monumenten Inventarisatie Project (MIP)

Mede door herhaaldelijk aandringen vanuit o.a. het Cuypersgenootschap, werd in 1987 het Monumenten Inventarisatie Project (MIP) gestart. Doel van dit project is om de jongere bouwkunst en stedenbouw in Nederland (1850-1940) op systematische wijze te inventariseren en te documenteren binnen een tijdsbestek van ruim vijf jaar. De daadwerkelijke werkzaamheden werden opgedragen en uitgevoerd door de provincies en de vier grote steden. Deze inventarisatie werd per gebied met verschillende looptijden uitgevoerd. In 1994 waren de laatste resultaten uit het MIP voltooid.

De vraag doet zich voor of inmiddels alle MIP-panden wel zijn bekeken en beoordeeld. Geconstateerd kan worden dat enkele tientallen objecten (bewust) niet zijn geselecteerd maar wel voldoen aan de criteria. Meestal zijn het objecten waarbij gemeenten (projectontwikkelaars) en eigenaren belang hebben bij niet beschermen. De indruk bestaat dat in sommige gebieden en stadsdelen de selectie op willekeurige basis is gedaan. Een goed begin zou zijn om in ieder geval de lijsten zoals zij er nu zijn op juist- en volledigheid na te lopen.

Monumenten Selectie en Registratie Project (MSP/MRP)

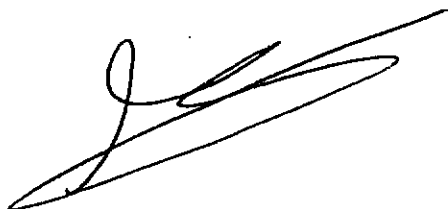
Eén van de vervolgactiviteiten uit het MIP is het selecteren en uiteindelijk registreren van monumenten en stads- en dorpsgezichten die in aanmerking komen voor bescherming door het rijk. Hiertoe werd vanaf 1991 het Monumenten Selectie Project (MSP), respectievelijk de Monumenten Registratie Procedure (MRP) ontwikkeld. In het verlengde van het MIP wordt het MSP ook gekenmerkt door een centrale opzet en een intensieve samenwerking tussen rijk, provincie en gemeenten. Deze hebben elk een eigen MSP-team geformeerd dat binnen de eigen provincie of stad niet alleen zorgt voor de selectie en beschrijving, maar hierover ook het nodige overleg voert. Sluitstuk daarvan is de aanwijzing tot (gemeentelijk) monument wat in veel gemeentes is gebeurd.

Ofschoon ook in Haarlem door een dergelijk team een lijst is opgesteld met daarop de geselecteerde panden, is aanwijzing tot (gemeentelijk) monument achterwege gebleven.

Ondertekening door verzoekster burgerinitiatief

N.B: U dient een kopie van een legitimatiebewijs van de indiener mee te sturen.

Marianne J. Rietvink

Handtekening

Dit verzoek gaat vergezeld van een lijst met de namen, adressen, geboortedata en handtekeningen van 180 initiatiefgerechtigden die het verzoek ondersteunen. De persoonsgegevens op dit formulier worden uitsluitend gebruikt ten behoeve van de behandeling van het burgerinitiatief dat met het formulier wordt ingediend.

Het verzoek kunt u zenden aan de raadsgriffier:

De heer B. Nijman, raadsgriffier

Postbus 511

2003 PB Haarlem

Telefoonnummer: 023 – 511 3050

E-mail adres: bnijman@haarlem.nl

Zodra u het burgerinitiatief hebt ingediend, ontvangt u bericht wie uw contactpersoon is.

Bijlagen ondersteuningsverklaringen burgerinitiatiefvoorstel

(Zie lijsten hierna)

De persoonsgegevens (naam, voornamen, adres, geboortedatum, handtekening) op dit formulier worden uitsluitend gebruikt ten behoeve van de behandeling van het burgerinitiatief dat met deze handtekeningenlijst wordt ondersteund.

Ondergetekenden op de hierna bijgevoegde lijsten verklaren bij deze het verzoek tot het plaatsen van het volgende onderwerp of voorstel op de agenda van de gemeenteraad te ondersteunen.